

Odpowiedzialności za zobowiązania spółki z o.o. nie wyłączy nawet przedawnienie

[Stan prawny]

Kodeks spółek handlowych przewiduje w art. 299 § 1 odpowiedzialność członków zarządu spółki za jej zobowiązania. Odpowiedzialność ta aktywuje się wraz ze stwierdzeniem bezskuteczności egzekucji prowadzonej przeciwko spółce. Ustawodawca nie uregulował wszakże terminu przedawnienia się roszczeń wierzycieli przeciwko członkom zarządu spółki.

[Stan faktyczny]

Wierzyciele spółki na podstawie tytułu wykonawczego prowadzili egzekucję przeciwko spółce. W toku postępowania egzekucyjnego komornik nie stwierdził istnienia majątku spółki pozwalającego na zaspokojenie roszczeń wierzycieli, w związku z czym wydał postanowienie o umorzeniu egzekucji ze względu na jej bezskuteczność.

Następnie wierzyciel skierował powództwo przeciwko osobom, które pełniły funkcje członków zarządu w okresie, kiedy dochodzone roszczenie stało się wymagalne. Międzyzczasie jednakże zobowiązanie spółki uległo przedawnieniu.

Członkowie zarządu dłużniczki podnieśli zarzut przedawnienia roszczenia, a sąd I instancji go uwzględnił. W wyniku jednakże apelacji powoda, sąd II instancji skierował pytanie do Sądu Najwyższego.

[Orzeczenie sądu]

Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przeciwko któremu wierzyciel spółki występuje z roszczeniem przewidzianym w art. 299 k.s.h., nie może bronić się zarzutem przedawnienia roszczenia objętego tytułem wykonawczym wystawionym przeciwko spółce.

Sąd Najwyższy podkreślił ponownie, że członkowie zarządu spółki z o.o. ponoszą na podstawie art. 299 k.s.h. odpowiedzialność deliktową za szkodę w wysokości niewyegzekwowanej od spółki wierzytelności z ewentualnymi należnościami ubocznymi, spowodowaną bezprawnym zawinionym niezgłoszeniem przez członków zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki.

Przejęcie, że członkowie zarządu ponoszą na podstawie art. 299 k.s.h. deliktową odpowiedzialność odszkodowawczą, wyklucza możliwość podnoszenia przez członków zarządu względem wierzycieli spółki zarzutu przedawnienia roszczenia, na którego bezskuteczność egzekucji wierzyciele się powołują. Taka obrona ze strony członków zarządu nie wchodzi przy tej kwalifikacji ich odpowiedzialności w ogóle w grę, gdyż przepis ten w sposób samodzielny i wyczerpujący reguluje tę odpowiedzialność pod względem podmiotowym i przedmiotowym, nie stanowiąc podstawy do wkraczania w dziedzinę wynikającą ze stosunku prawnego pomiędzy wierzycielem a spółką. Aprobata stanowiska Sądu pierwszej instancji poza tym stanowiłaby rozszerzenie podstaw wyłączających odpowiedzialność członków zarządu, objętych hipotezą art. 299 § 2 k.s.h. Tymczasem przepis ten jako wyjątkowy nie może być interpretowany rozszerzająco.

Do przedawnienia roszczenia wynikającego z art. 299 § 1 k.s.h. mają, zatem zastosowanie przepisy normujące przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2004 r., IV CK 176/02,

Wokanda 2004, nr 9, s. 7, z dnia 27 października 2004 r., IV CK 148/04, niepubl., z dnia 15 grudnia 2004 r., IV CK 376/04, niepubl., z dnia 22 czerwca 2005 r., III CK 678/04, niepubl. i z dnia 31 stycznia 2007 r., II CSK 417/06, MoP 2007, nr 5, s. 229). Obecnie są to przepisy art. 442¹ § 1 i 2 k.c., które z dniem 10 sierpnia 2007 r. zastąpiły art. 442 k.c.

[Praktyczne znaczenie orzeczenia]

Omawiana uchwała Sądu Najwyższego ostatecznie przesądza i porządkuje reżim odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. na wypadek stwierdzenia bezskuteczności prowadzonej przeciwko niej egzekucji.

Odpowiedzialność tą ponoszą osoby pełniące funkcje członków zarządu spółki w okresie istnienia zobowiązania (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 4 czerwca 1998 roku, II CKN 767/97). Odpowiedzialność odszkodowawcza prócz kwoty niewyegzekwowanego zobowiązania głównego obejmuje także zasądzone w tytule wykonawczym, wydanym przeciwko spółce, koszty procesu, koszty postępowania egzekucyjnego umorzonego z powodu bezskuteczności egzekucji i odsetki ustawowe od należności głównej (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2006 roku, sygn. akt III CZP 118/06).

Stosowanie do odpowiedzialności członków zarządu art. 442¹ k.c. przesadza o tym, że termin przedawnienia zaczyna swój bieg wraz z dowiedzeniem się przez wierzyciela o bezskuteczności egzekucji i trwa trzy lata, a w sprawach, w których przyczyną bezskuteczności egzekucji było przestępstwo popełnione przez członka zarządu (np. wyprowadzenie mienia spółki spod egzekucji – art. 300 k.k.), okres ten wynosi aż dwadzieścia lat.

Na koniec należy wskazać, iż członek zarządu może uwolnić się od odpowiedzialności za zobowiązania spółki, jeżeli:

- wykaże, że we właściwym czasie złożył wniosek o ogłoszenie upadłości lub podanie o otwarcie postępowania układowego,
- niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub o otwarcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy,
- pomimo niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub o otwarcie postępowania układowego wierzyciel nie poniósł szkody.

Ciężar wykazania wskazanych okoliczności leży po stronie członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Instytucja odpowiedzialności członków zarządu spółek z o.o. warta jest uwagi, zwłaszcza w obecnej sytuacji gospodarczej, gdy widmo upadłości jest znacznie większe niż jeszcze kilka miesięcy temu.

[Sygnatura]

Uchwała Sądu Najwyższego z 19 listopada 2008 roku, sygn. III CZP 94/08, opublikowany na stronie internetowej Sądu Najwyższego, <http://www.sn.pl>.